

Приморске новине

лист ССРН општине Будва

излази петнаестодневно

ГОДИНА IX • БРОЈ 179. • 10. ОКТОВАР 1980.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ВЕЉКО МИЛАТОВИЋ ВОДИО РАЗГОВОРЕ У БУДВИ

Предсједник Предсједништва СРЦГ Вељко Милатовић боравио је 6. октобра у Будви. Он је најприје у дирекцији „Монтенегротурист“ разгледао макете комплекса „Словенске плаже“ и хотела „Авале“. Са садржајем пројекта хотелера на Словенској плажи предсједника Предсједништва СРЦГ упознао је Раде Ратковић, помоћник директора ООУР „Словенска плажа“, а с пројектом будуће „Авале“ помоћник генералног директора „Монтенегротурист“ Симо Куљача. Затим је Милатовић водио разговор с представницима друштвеног и политичког живота општине и „Монтенегротуриста“ о најважнијим и најактуелнијим штањима привредног и културног развоја наше комуне, односно „Монтенегротуриста“.

Вељка Милатовића је предсједник Скупштине општине Драган Ђулафић информисао о напорима радних људи и грађана општине на превазилажењу последица катастрофалног земљотреса, као и о резултатима постигнутим у овом периоду.

У разговору су учествовали још и Љубо Рађеновић, предсједник Извршног одбора Скупштине општине, који се у свом излагању највише задржao на проблему инвестиционе изградње у општини, док су Мишо Брајло и Симо Куљача, помоћници ге-

нералног директора „Монтенегротуриста“, друга Милатовића обавијестили о резултатима овогодишње сезоне, односно о неким проблемима из рада ове радне организације. О Старом граду, његовој изградњи и даљој судбини говорио је Нико Јијешевић, дипломирани економиста у Заводу за изградњу и уређење Општине.

Учествујући у разговору, предсједник Предсједништва СРЦГ Вељко Милатовић је позитивно оценио резултате који су постигнути у обнови и изградњи подручја наше општине. Указао је да су проблеми с којима се сусрећемо сложени и ишчестерски. Посебно је поменуо проблем изразијених подручја у Црној Гори, којима је помоћ Републике неопходна. Ситуација је — како је рекао — таква да за све што се гради у општини, за читав њен развојни програм, у првом реду мора се рачунати на сопствена средства. И поред тога, — наглашио је он — на туризам се гледа као на приоритетну грану, о чему говори и чињеница да ће се он тако третирати и у наредном средњорочном плану развоја Републике. Неke предлоге у вези са Старим градом сматра интересантним, па је препоручио да се о њима може разговарати и на одговарајућем органу у Републици.

Конгрес математичара, физичара и астронома

У организацији Друштва математичара и физичара Црне Горе и под покровитељством Предсједништва СРЦГ, у понедјељак, 6. октобра, у хали Јадранског сајма почeo је пленарни сједништво Седми конгрес математичара, физичара и астронома Југославије у чијем је раду, поред 1300 стручњака из наше земље, учествовало још око стотину представника из осталог света.

Конгрес је отворио Вељко Милатовић, предсједник Предсједништва СР Црне Горе.

Поздрављајући учеснике Конгреса, предсједник Скупштине општине Предраг Ђулафић је рекао:

„Срећан сам што ми је у име града домаћина пао у дно задатак да у њему поздравим учеснике Седмог конгреса математичара, физичара и астронома Југославије заједно с његовим гостима. Срећан сам из два разлога.

Први је што су еминентни научници из свих наших република одабрали нашу и њихову Будву за свој радни договор, а други је што је њихов конгрес — први овако значајан скуп послије кастрофалног земљотреса — својеврсно признање свима нама, који нијесмо жалили

ницима и многобројним домаћим и страним туристима.

Није далеко дај када ће камење из рушевина, које су некад давно уградили Византијци, Римљани, Немањићи, Балшићи, Млечићи, Французи и Аустријанци, бити поново уградено у нове бедеме и грађевине, које ће одолjeti вјековима и стихији.

У жаркој жељи да тај дај освајање што прије и да Будва — метропола црногорског туризма — заблиста у пуном сјају, што је — сигуран сам — и ваша жеља, ја вам, други другови и другарице, жељим добродошлицу и плодносан рад“.

Наредних дана Конгрес је радио у 28 секција у хотелском комплексу на Бечићкој плажи, а сутра, 11. октобра, завршава рад.

„Јединствени у одбрани и заштити '80.“

Смотра спремности и мобилности

Синхронизованим, савјесним, одговорним и организованим дјеловањем свих учесника у овогодишњим завршним манифестијама већ традиционалне вјежбе „Јединствени у одбрани и заштити“ успјешно су спроведене многоbrojne и разновrsne активности. Испољен је висок степен свијести, умјешности и обучености, чиме су остварвани основни циљеви и замисли акције. Кроз покртвовано и заиста импресивно залагање веома великом броју радних људи и грађана дошло је до најпунијег изражавања позитивно политичко расположење нај-

группа, пружана прва помоћ „повријеђеним“ лицима и њихово отпремање, одржано више предавања, спортских и културно-умjetничких приредби. Истовремено, поред првјере спремности јединица терitorijalne одbrane и цивилne заштите, ватрогасnih јединица i разnovrsnih vještina, vježbom su bili obuhvaćeni i drugi korisni i humačni sadržaji као што су добровољno давањe krvi, унапređeњe čovjekove okoline, opravka puteva, прилаза и mostova, чишћenje i ulepšavanje ulica, palača, двorišta, trgovina i parkinga.

ширих народних слојева за одбрану и заштиту револуционарних тековина и успјешno супротстављањe сваком агресору.

У мјесним заједницама, радним и основним организацијама удруженог рада на подручју општине извршена је провјера борбene готовosti јединица терitorijalne одbrane i цивилne самозаштите i њихове способности за дејство у ратним условима. Импровизовани су и гашени пожари, вршена је вакуација становништва из „угрожених“ подручја, успјешно вођена борба против „убачених“ диверзанских

Б. Крсманović

Партијска делегација Кубе посетила нашу општину

Партијска делегација Кубе која је учествовала на великом симпозијуму „Социјализам, самоуправљање“ у Цаватату, посетила је крајем септембра нашу општину. Чланови делегације Едуардо дел Јањо, професор Политичке школе Централног комитета Комунистичке партије Кубе, и Хуан Карденас, функционер у Међународном одјељењу Централног

Комитета Комунистичке партије Кубе (задужен за односе с Југославијом), вођили су разговор с предсједником Општинске конференције Савеза комуниста Раком Дулетићем и секретаром Општинског комитета Жарком Миковићем. Било је ријечи о функционисању друштвено-политичких организација у комунама на челу са Савезом комуниста.

ПРОШИРЕНА СЈЕДНИЦА ОПШТИНСКОГ КОМИТЕТА САВЕЗА КОМУНИСТА

Pразматрање актуелне проблематике из области економске стабилизације, резултати по словању привреде на крају шестомесечног обрачуна, општина, заједничка и лична потрошња, снабдјевност тржишта и кретање цијена — била су питања којима се бавио Општински комитет СК на проширену сједницу одржану крајем септембра, којој је присуствовао и Саво Шекарић, извршни секретар ЦК СК Црне Горе.

О РАСПОДЈЕЛИ ЛИЧНИХ ДОХОДАКА

Секретар Општинског комитета СК Јарко Миковић у уводном излагању информисао је пријесто о пословању радних организација након шестомесечног обрачуна. Према показатељима Службе друштвеног књиговодства, будванска привреда за првих шест мјесеци пословала је с губицима од 11 милијарди и 840 милиона динара. У неким организацијама није поштован друштвени договор о расподјели личних доходака: исплаћено је за 189 милиона стarih динара више него што је предвиђено друштвеним договором. Ово се односи на ООУР „Хемпро“ у Буљарици — 17 милиона, Јадрански сајам — 170 милиона и Апотеку — три милиона динара. Укупна прекорачења у привреди и ванпривреди треба повратити, како би се та кретања ускладила с друштвеним договором.

У центру пажње овог скупа биле су инвестиције на подручју општине, које нису у складу с могућностима. У изградњи су бројни објекти из области привреде и друштвених дјелатности. Очигледно је да предрачунска вриједност санаџије и изградње угоститељских објеката није усклађена с могућношћу обезбеђења средстава. Исто тако, у изградњи су крупни објекти у области образовања, стамбени и објекти инфраструктуре, чија је

предрачунска вриједност врло чиска.

Постоје проблеми око обезбеђења средстава и из неке објекте из области здравствене и дјечје заштите који су у завршној фази градње. Није затворена конструкција финансирања код објекта административног центра, где се, такође, ради о крупним износима. У питању је доста широка лепеза разноврсних инвестиционих објеката за које још нису обезбијеђена средства.

ИНВЕСТИЦИЈЕ, ТРГОВИНА

Потребно је, у складу с усвојеним планом обнове и изградње, размотрити инвестицијону активност, сагледати све проблеме и пронаћи излаз из садашњег стања. Треба предузети мјере за обустављање радова на објектима којима нису у завршној фази. Предрачунска вриједност за почетак објекта, према информацијама којом се располаже, износи око 309 милијарди динара. У овој години, под најповољнијим условима, може приспјети свега 90 милијарди, што значи да постоји велики раскорак између вриједности започетих радова и средстава која пристижу.

Посебан проблем јавља се код обезбеђења средстава за стамбену изградњу, где вриједност инвестиција износи око 60 милијарди стarih динара, а процјењена вриједност штете на становима у друштвеној својини 23 милијарде, што значи да разлику треба обезбиједити из других извора.

О питању снабдјевености тржишта и кретању цијена говорио је Ранко Гардашевић, директор ООУР „Јадран“.

— Познато је да је у овој години долазило до несташице неких роба из области прехrambenih артикала, грађевинског материјала и бијеле технике, што се негativno одражавало на снабдјевеност тржишта. Но, и поред тога она је у нашој општини бila релативно добра, захваљујући залагну колективу, створеним залихама и добрым послов-

ним односима са снабдјевачима. За идућу сезону једини излаз је усклаđenje основних намирница, за што постоје добри услови, јер располажемо складишним простором. Проблем је недостатак обртних средстава. Треба би усклаđenje 15 вагона меса, а за то је потребно око 300 милиона динара. Ако се не обезвиđe средстава за ове срвре, идућу туристичку сезону нећemo дочекати спремни.

БУДВАНСКА ПРИВРЕДА ВЕЋ И ОВУ ГОДИНУ ЗАВРШТИ С ГУБИЋКОМ

Љубо Рађеновић, предсједник Извршног одбора Скупштине општине, истакао је да шестомесечни обрачун по словању привреде не може бити сигуран показатељ резултата рада, јер њије нису обухваћени доходови по најактивнијији мјесецим (јул и август).

То се односи не само на туристичко-угоститељску дјелатност, већ и на трgovinu, тако да ће ови покажатељи, у односу на прошлу годину, бити далеко повољнији. Међутим, чињеница је, ипак, да ће будванска привреда ову пословну годину завршити с губитком. Дајући општу оцјену о снабдјевености тржишта, Рађеновић је рекао да тиме можемо бити задовољни, иако је било периода у току јула и августа када је дневно недостајало по неколико стотина гајбинга које су се могле продајти, што је, свакако, умањило промет код угоститељских организација и негativno утицало на афирмацију туризма код нас.

Општи и заједничка потрошња кретала се у оквирима друштвеног договора. Приход буџета за ову годину значи да је порастао, нарочито захваљујући порасту пореза на промет, што је допринијело да се привреди врати око милијарду и 200 милиона стarih динара по основу пореза на промет, које је додатно утицало на афирмацију туризма код нас.

Општи и заједничка потрошња кретала се у оквирима друштвеног договора. Приход буџета за ову годину значи да је порастао, нарочито захваљујући порасту пореза на промет, што је додатно утицало на афирмацију туризма код нас.

Kомунисти основне организације Мјесне заједнице Бечићи разматрали су, ко зна по који пут, не-ка актуелна питања и проблеме из живота и рада ове друштвено-политичке заједнице. На састанак су били позвани и сви представници друштвено-политичких структура општине, почев од предсједника СО, секретара Општинског комитета СК, руко водиоца служби органа управе, СИЗ-а за изградњу и уређење Будве, Комуналног предузећа и трговине до представника радних организација с подручја Бечића.

ПРЕДСТАВНИЦИ МЈЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ПРИМЈЕЂУЈУ

У уводном излагању секретара основне организације СК Ива Приболовића, предсједника Мјесне заједнице Тома Мартиновића, као и осталих учесника у дискусији — Јанка Минића, Бранка Лопчића и Николе Радовића истичано је с доста горчине у тону како се на подручју ове Мјесне заједнице

самог старта опредијелили за изградњу објекта трајног карактера. У том смислу био је оријентисан и привремени програм обнове за 1979. и програм за 1980. годину, који су усаглашавани с Фондом за обнову и Удруженом банком. Рачунало се да ће пари бити довољно и улазило се храбро у инвестиције. Вријеме је показало да нијесмо били у праву. Но, санирали смо хотелски комплекс у Бечићима, Свети Стефан и трговину. Ове организације радиле су пуним капацитетом. У завршној фази је и изградња 340 становова. То су најкрупније ставке у програму обнове и изградње наше општине.

„МОНТЕНЕГРОТУРИСТ“ ДАНАС И СЈУТРА

— „Монтенегротурист“ као цјелина имао је прошле године преко 50 милијарди динара губитака, а наша је процјена да ће се ове године губици смањити за најмање чији су најактивнији мјесец (јул и август). То се односи не само на туристичко-угоститељску дјелатност, већ и на трgovinu, тако да ће ови покажатељи, у односу на прошлу годину, бити далеко повољнији. Међутим, чињеница је, ипак, да ће будванска привреда ову пословну годину завршити с губитком. Дајући општу оцјену о снабдјевености тржишта, Рађеновић је рекао да тиме можемо бити задовољни, иако је било периода у току јула и августа када је дневно недостајало по неколико стотина гајбинга које су се могле продајти, што је, свакако, умањило промет код угоститељских организација и негativno утицало на афирмацију туризма код нас.

Општи и заједничка потрошња кретала се у оквирима друштвеног договора. Приход буџета за ову годину значи да је порастао, нарочито захваљујући порасту пореза на промет, што је додатно утицало на афирмацију туризма код нас.

убрзаног обављања послова из програма обнове и изградње пострадалог подручја.

— Што се тиче инвестицији оне потрошње — рекао је да је Миловић — мислим да ни у називу више не би требало да употребљавамо термин „прекорачења“. Јер, никад нико није санирао нешто а да је тачно могао предвидети колико ће то стајати. Чак и код редовних инвестиција премашују се предмјери и прорачуни, Међутим, ми никада нисмо имали прекорачења. Завршена је санација „Корала“, Велике плаже, тиватских и низа других мањих објеката без и динара прекорачења. Наши прорачуни за санацију Бечића били су саопштени одмах након почетка радова да ендостаје око девет милијарди динара. Такође и за санацију Светог Стефана. Мене више забрињава уопшљавање радне снаге, што је социјални и друштвено-политички ћиљ и за датак шире друштвене заједнице, а не само оних који се баве тим послом. Затим: остваривање дохотка и почетак живљења на „сопственим зубима“, а не из социјалних извора. И, даље, дефинитивни ефекат, изразито неопходан за Црну Гору, и рјешавање неких других проблема.

Мировић је обrazložio потребу затварања конструкција финансирања и настављања радова на хотелима „АС“, „Авале“.

Што се тиче личне потрошње у ООУР-има „Монтенегротуриста“ у периоду јануар — јул 1980. године дошло је до корекције личног дохотка (сходно подацима о порасту трошкова живота), тако да су у заједничким службама повећани лични доходци за 16%, а у основним организацијама удруженог рада у производњи за 18%. Просјечни лични доходак сада износи 5.530,00 динара, што не прелази оквире републичког просјека.

В. Станишић

Пред изборе у омладинској организацији

Овогодишњи избори у Савезу социјалистичке омладине схваћени су и као идејно-политички задатак чији циљ ни у ком случају није само промјена руководства у омладинској организацији наше општине. Избори у основним организацијама и Општинској конференцији прилика су да се у првом реду и обавезно свестрано сагледа и критички оцјени идјено-политички рад у протеклом двогодишњем периоду и утврде да ли правци на превазилажењу слабости и пропуста како основних тако и општинске организације Савеза социјалистичке омладине.

Предсједништво Општинске конференције ССО континуирано прати ток изборне активности. Његови чланови присути су у раду основних организација, учествују у припремању и раду предизборних и изборних састанака, како би се могло утврдити право идејно-политичко стање и извршни закључци у ком смислу се треба активирати да уочене слабости буду што успјешније превазиђене. Полазећи од значаја избора договорено је да активност омладине буде организована, а ради се и на свестрану помоћ других друштвено-политичких организација. Посебно је важно укључивање организација и чланова Савеза комуниста и Социјалистичког савеза на сваком мјесном подручју, као и Савеза синдиката у организацијама удруженог рада. То ће још више и доприћи осмишљавању програмских садржаја за сваку конкретну средину, а нарочито у разматрању питања нових кадровских рјешења у омладинској организацији.

Д. Л.

СВЕ СЕ ЗАВРШАВАЛО

(ИЗ РАДА САВЕЗА КОМУНИСТА

није ништа урадило на плану изградње инфраструктуре: путева, канализационе мреже, птт саобраћаја, одржавања чистоће, трговине и снабдјевања, обезбиђења ТВ програма... Са овог подручја, речено је на састанку, убирају се значајна средстава на основу боравишне и купалишне таксе и разних других пореза и дажбина, а не улаже се готово ни динара, нити се налази за ходнице да се грађани обавијесте где се та средства дијевaju! Дају се локације за постављање разних објеката без сагласности органа Мјесне заједнице, што је несамоуправно и противставно.

Инсистирају је од стране дискутаната да на сва ова питања дају одговоре надлежним руководиоци општинских служби, трговине и комуналнија. Предсједник Извршног одбора СО Будва, Љубо Рађеновић је између осталог рекао да се, нажалост, слични проблеми постапају и у другим мјесним заједницама. Неурећене и неопремљене плаже, слабо снабдјевање, канализација, птт саобраћај — све су то питања и проблеми с којима се nose и грађани Петровца, Светог Стефана, па и Будве. Истини је да се многи проблеми сада спорије решавају, јер смо сада много сиромашнији. За то ће многи од ових проблема

Приморске новине

Издавач ССРН општине Будва Уређује: Редакциски колегијум, Главни и одговорни уредник Милован Пајковић. Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жирослучаја 30710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-издатчарско предузеће „Обод“ — Цетиње — Претпакта: годишња 48 дик.; за иностраниство двоструко — Рукомеси се не враћају.

ИМА РИЈЕЧ: ДРАГО МИЈОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК МЈЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ПЕТРОВАЦ

Идућу сезону спремније ћемо дочекати

Превазилажење посљедица катастрофалног земљотреса, припреме за овогодишњу туристичку сезону и њени резултати, шта све од планираних објеката није завршено и какви задаци очекују мјесну заједницу Петровац — била су питања која су постали упитници Драгу Мијовићу, предсједнику њеног Савјета.

— Овогодишњу активност мјесне заједнице Петровац — рекао нам је он — карактеришу посебно ангажовање на рјешавању превазилажења посљедица катастрофалног земљотреса. Централно мјесто заузимала је проблематика смјештаја становништва, почев од ангажовања одмаралишта, учешћа у доđeljivanju санационих кредитова до спровођења самог поступка санације и стамбене изградње.

Питање најнужнијег смјештаја, можемо констатовати, у доста доброј је мјери ријешено, при чему велики помоћ добили од одмаралишта с подручја мјесне заједнице која су нам у том циљу понудила своје капаците. На тај начин, и уз ангажовање туристичко-угоститељске привреде и одређеног броја приколица, смјештај је, коликотико, ријешен, тако да је свако пострадало домаћинство добило бар једну просторију.

У оваквим условима, а према евидентирањима потребама, приступило се реализацији пројекта стамбеног насеља Маинићи — Радановићи у коме је планирана изградња 56 становова, а ревизијом пројекта смањено на 50. Међутим, како смо обавијештени, у првој фази започета је изградња 30 становова који требају бити готови до краја ове године. У међуврзмени изграђена је и уселена стамбена зграда са 18 становова као одмаралишта „7. јула“.

БРЖЕ И АЖУРНИЈЕ

— Наша мјесна заједница — наставио је Мијовић — увијек је имала доста иницијатива, пре свега у Петровцу. Предуслови за реализацију оваквих иницијатива добри су дјелом дефинисани усвајањем Ургубантичијског плана Петровца.

Углавном смо при рјешавању наших проблема наилазили на разумијевање надлежних служби и органа Скупштине општије не премда сматрамо да би мно-

Драго Мијовић

ге проблеме требало брже и ажуријије рјешавати.

У посебно тешким условима текле су припреме за овогодишњу туристичку сезону, тако да многе ствари нису или су тек дјелимично завршene. Изградња приобалног канализационог колектора добрим дијелом је окончана, али он, због закашњења наставке пумпи, није стављен у функцију, што је представљало посебан проблем у овој туристичкој сезони.

Започета је изградња приобалног зида на потезу где је био потпуно порушен. Асфалтирање улица је дјелимично извршено, и то доста касно, чак почетком јула мјесеца.

У таквим условима — доста неспремно — дочекана је главна туристичка сезона. Побројани и слични пропусти не би се смјели десети убудуће, па није прептјерано рећи да са припремама за сезону 1981. године треба почетком одмаха.

Овогодишњи основни пропусти свели би се на одређене проблеме комуналне природе, чистој града, уређење плажа, непостојање тушења на плажи, изливавање канализације, посебно у насељу Крежине.

Морамо поменути недовољну организованост трговине што се у овој сезони манифестиовало недостатком продајног простора. Ова туристичка сезона је показала и мање и недостатке популарне канализације у домаћој радионици. Због недостатка евиденције и непријављивања гостију од стране издаваоца соба наша друштвено-политичка заједница је много изгубила.

Главне примједбе од стране гостију биле су на непридржавање прописаних цијена услуга.

ОКО 100.000 НОЋЕЊА

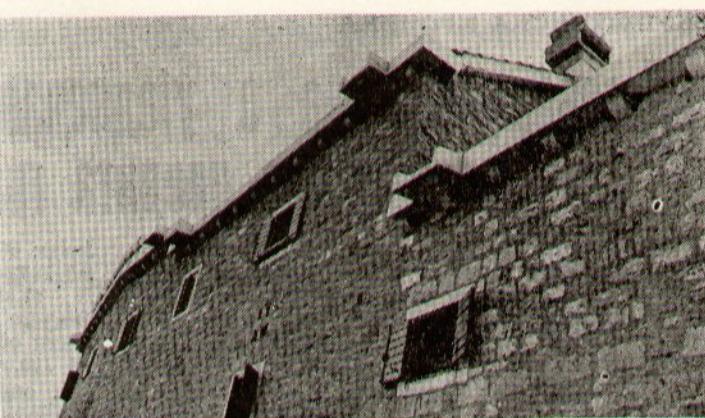
Што се тиче овогодишње сезоне може се рећи да је била изнад очекивања, у првом реду по посјети како до мањих тако и страних гостију. На ово нам указује и доста велики ванпансонски промет који је на свим потрошачким мјестима био изнад планираног.

Према подацима из продаје не службе ОУР „Палас“, ове године очекује се остварење близу 100.000 ноћења углавном страних гостију. Ако се овоме дода да смо у земљотресу изгубили 50% ка пацитета у хотелском смјештају, онда можемо рећи да овогодишња сезона по приливи гостију подсећа на најбоље прије земљотреса. Међутим, треба истаћи и повећани број рекламирајућих страних агенција, управо због на приједу наведених проблема.

Сматрамо да ћемо идућу туристичку сезону дочекати спремнији и туристичко-угоститељским садржајима богатији. Кад ово кажемо, мислимо на довољштак хотела „Ас“ у Перазића Долу са 420 кревета што ће бити једини нови туристички грападитети на територији наше општине.

Израђен је главни пројекат хотела „А“ категорије у Петровцу, чија се изградња планира за крај ове године, о чему је ОУР „Палас“, као инвеститор, већ до нију одлуку. Исто тако, у току је поступак разраде програмског решења за комплекс хотела „Сутјеска“. Као смо обавијештени, постоји проблем око затварања конструкције финансирања, а сматрамо да треба изнади могоћност за рјешење тог проблема. Ово се, такође, односи и на наговјештај редукције договора о броју изградње планираних станова у насељу Маинићи — Радановићи, чиме би се проблем смјештаја још више заострио.

— У „Кастел-ластву“ и „Оливи“ (вилама) смјењиваће се групе гостију током цијelog октобра — кажу нам у ОУР „Палас“. — Ради се махом о Западним Њемцима, Радићима, такође, и бар „Кастело“. Током зимске сезоне биће отворена „Ривијера“, где ће гост моби да у двокреветној соби добије пансион за 290, а у једнокреветној за 320 динара.

Бар „Кастело“

Петровачка јесења разгледница

Први су дани октобра, а у Петровцу готово као усред љета. Сунца је у изобиљу, а и купача је подоста на ситнозрнастој пјешчаној плажи што се протега од Лазарета до Бршља. Улице су пуне шетача; карочито је живо пред „Кастел-лаством“. Хотел „Ривијера“, након добре посјете током цијelog љета и септембра, затворио је своје капије, али само за кратко — до 1. новембра. Тада ће по ново широм отворити врата гостијама, вали у акцијама на уређењу мјеста.

— Био је празник у Петровцу када ми стигнемо — сјења се тих дана Славољуб Живановић, правник. Мјештани су се радовали, ми такође. Цијelog љета било је весело. А на растанку — суже и молиме: „Дођите нам опет“. И мы смо долазили...

САСТАНАК МЈЕШОВИТОГ КОМИТЕТА СФРЈ И ЗЕМАЉА ЕФТА

У хотелу „Маестрал“ у Милочеру крајем септембра одржано је треће по реду засиједање Мјешовитог комитета СФРЈ и земаља ЕФТА (Европског удружења слободне трговине, чије су чланице Австрија, Финска, Норвешка, Швајцарска, Португал и Исланд). Нашу делегацију предводио је Стојан Андов, члан Савезног извршног вијећа и предсједник југословенског дијела мјешовитог комитета, а на челу делегације ЕФТА био је амбасадор Португала у Швајцарској Де Карвальо.

У току рада разматран је преглед развоја привреде у нашој земљи и земаљама ЕФТА. Истакнуто је да је за седам мјесеци ове године између Југославије и земаља ЕФТА остварена робна размјена у износу 927,7 милиона долара.

Доста ријечи било је посвећено побољшању трговине и даљем развијању индустријске кооперације између наше земље и земаља ЕФТА.

Посебна пажња посвећена је унапређивању туристичке сарадње.

Студенти, који су у међувремену постали професори, инжењери, умјетници, стицали су и послије рата. Петровац је растао, ници су нови објекти, али ништа није променило љубав првих година и мјештана.

Прије десет година у Београду је основано Друштво пријатеља Петровца. Одлучено је да Петровчани узвраћају посјете. А онда је дошао разорни земљотрес. И некадашњи први туристи, са мањом пензионерима, међу првима су похитали да буду с Петровчанима.

Иако у годинама, Пријатељи из Београда жељели су да Петровац живи што интензивније. Правим туристичким животом.

С. Грегорић

САМО НА ОБЕЂАЊИМА

У МЈЕСНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ БЕЧИЋИ

ма, који би иначе у нормалним условима већ били ријешени, вјероватно морати да уђу у средњорочни план. По мишљењу Рађеновића, највећи је сада у Бечићима ријешити питање снабдијевања водом насеља на оном којема где вода не може доћи и ријешити питање канализације, за што је готов пројекат и треба што прије прићи потписивању самоуправних споразума о учешћу грађана.

Што се тиче боравишне и купалишне таксе, Рађеновић је истакао да се сва та средства усмјеравају на одржавање чистоће и измирење обавеза за канализацију. Средства за побољшање ТВ пријема већим дијелом су утрошена на изградњу репетитора на Спасу, а сада се воде разговори за подизање пољног репетитора на Завали. Изградња самопослуге у Боретима је у завршеној фази и сигурно је да ће овај

ПОЗАВАВИТИ СЕ АКТИ ВНОШЊУ КОМУНИСТА

Секретар Општинског комитета СК Жарко Миковић је нагласио да се партијска организација, на чијем подручју је друштвено-политички живот такав као што се чуло у уводном излагању и дискусијама, не може похвалити успјешним радом, напротив, заслужује озбиљну критику, јер у свим тим организацијама и форумима

сједе комунисти, па треба поставити на дневни ред питање њихове активности.

Закључено је да треба активирати дјеловање друштвено-политичких организација и размотрити одговорност чланова СК за досадашњу пасивност. Посебну пажњу треба поклонити активирању делегатске базе и Социјалистичког савеза, јер је њихова пасивност даље подржива. Треба преиспитати активност делегата у општинским вијећима када се доносе важна рјешења и одлуке у Скупштини. Неопходно је хитно успоставити координацију са основним организацијама и секретаријатима СК, организацијама у друштвено-политичким, као и укључити све комунисте који живе и раде на подручју Мјесне заједнице у рјешавању проблема јавства.

То је једини прави пут за постизање акционог јединства и ефикасно дјеловање свих организованих друштвених снага.

В. Станишић

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

Договор општина о уједначавању услова за одобравање кредита грађанима

Одобравање кредита банке ће вршити у укупном износу, који се може исплаќати у ратама према динамици прилива средстава и обиму изведенних радова на општини, односно изградњи станови или стамбених зграда, што треба да обезбиједи напоменско коришћење кредита.

Избори и именовања

Комисија за избор и именовања Скупштине општине утврдила је више предлога одлука о избору и именовању и предложила Скупштини да их уврсти у дневни ред наредне сједнице која ће се одржати, како се очекује средином октобра.

Комисија за промјену Статута

У комисију за израду напрета одлуче о промјени Статута предложени су за предсједника Илија Рајеновића, а за чланове: Петар Стругар, Марко Мучалица, Пере Грговић, Недељка Меић, Раде Раковић, Владо Дулетић, Димитрије Јовановић и Раде Грговић.

Жири за додјељивање Новембарске награде

У Жири за додјељивање Новембарске награде, као посебног друштвеног признања, које се додјељује сваке године поводом 22. новембра — Дане ослобођења наше општине, предложени су за предсједника Уроша Ј. Зеновића, а за чланове: Трипко Матовић, Миодраг Јанушевић, Душко Љијешевић, Загорка Радуловић, Гојко Митровић, Гојко Љубановић, Татјана Кульача и Васо Марковић.

Судије поротници

За судије поротнике Општинског суда у Котору предложени су са подручја наше општине: Вељко Медин, Владимир Јовановић, Невенка Грговић, Милivoje Шољага, Стеван Арменко, Милена Медиговић, Милан Рајеновић, Славица Ђурашевић, Станица Митровић, Иво Прибићевић, Лука Рафаиловић, Стево Чучук, Ђуро Рафаиловић, Томо Мартиновић, Вукашин Марковић, Нико Радуловић, Блажко Ј. Станишић, Тодор Зец, Зора Љубичић, Саво В. Станишић, Славка Медовић, Љубо Љијешевић и Недајд Марковић.

Друштвени надзор

Предлаже се да се на лични захтјев разријешији дужности предсједника Комисије за друштвени надзор Скупштине општине Пеко Љијешевић, делегат Друштвено-политичког вијећа и да се за предсједника ове Комисије именује Чедо Шпадијер, делегат Вијећа удруженог рада.

Друштвена самозаштита

Предлаже се да се на лични захтјев разријешији дужности предсједника Координационог одбора за питања друштвне самозаштите Пеко Љијешевић и да се за предсједника овог Одбора именује Мијорад Марковић, дипломирани правник из Будве.

СИЗ за туристичку пропаганду

За делегата Скупштине општине у Скупштину из СИЗ за туристичку пропаганду и информативну дјелатност Црне Горе предлаже се да се делегира Љубо Апкус из Светог Стефана.

Кредити ће се одобравати до сљедећих износова:

- За станове или стамбене зграде означене шестим до осмог степена општећења (првено обиљежени објекти) 500.000,
- за станове, односно стамбене зграде означене четвртим до петог степена општећења (жуто обиљежени објекти) 250.000,
- за станове и стамбене зграде означене трећим степеном општећења (објекти обиљежени са двије зелене линије) 100.000 динара.

јекти обиљежени са двије зелене линије) 100.000 динара.

г) за станове или стамбене зграде означене другим степеном општећења (објекти обиљежени са двије зелене линије) 100.000 динара.

за оправку и изградњу привредних (економских) објеката, који су њиховим власницима служили за обављање основне дјелатности на дан 15. априла 1979. године, кредити не се одобравати у висини од 80% процене штете, а највише до:

а) за привредне (економске) објекте који су означени шестим до осмог степена (првено обиљежени објекти) 100.000,

б) за привредне (економске) објекте који су означени четвртим до петог степена општећења (жуто обиљежени објекти) 50.000,

в) за привредне (економске) објекте који су означени другим и трећим степеном општећења (зелено обиљежени објекти) 30.000 динара.

за оправку, изградњу или куповину станови или стамбених зграда грађанима којима општени или уништени стан, односно стамбена зграда на дан 15. априла 1979. године није служио искључиво за становље, јер имају у својини или на коришћење друштвени стан, кредити не се одобравати у висини од 50% процене штете, а највише до:

а) за станове или стамбене зграде означене шестим до осмог степена општећења (првено обиљежени објекти) 400.000,

б) за станове или стамбене зграде означене четвртим до петог степена општећења (жуто обиљежени објекти) 200.000,

в) за станове или стамбене зграде означене трећим степеном општећења (објекти обиљежени са три зелене линије) 100.000,

г) за станове или стамбене зграде означене другим степеном општећења (објекти обиљежени са двије зелене линије) 70.000 динара,

за оправку изградњу привредних (економских) објеката, који њиховим власницима нијесу служили за обављање основне дјелатности на дан 15. априла 1979. године, кредити не се одобравати у висини од 50% процене штете, а највише до:

а) за привредне (економске) објекте обиљежене шестим до осмог степена општећења (првено обиљежени објекти) 60.000,

б) за привредне (економске) објекте означене четвртим до петог степена општећења (жуто обиљежене објекти) 35.000,

в) за привредне (економске) објекте означене другим и трећим степеном општећења (објекти обиљежени зеленом бојом) 15.000 динара.

Грађанима који су имали пребивалиште на пострадалом подручју на дан 15. априла 1979. године, а који немају стан или стамбenu зграду у својини или својини члана домаћinstva, односno стана у друштvenoj својini, опшtinе ne одobravati credit za izgradnju ili kupovinu stanu ili stambenih zgrada do visine obezbeđeњa sredstava iz drugih izvora, ali ne više od 250.000 dinara.

Сматра се да су лица из претходнog ставa обезбијedila учешћe из других изворa, и to:

1. Ako posjeduju građevinske plač uobičajene veličine s dozvolom za gradnju na tom plaču, tržišna vrijeđnost plača, odnosno stvarna vrijeđnost koju utvrđuje komisija za utvrđivanje osnovice porезa na promet nepokretnosti i prava.

2. Iznos naknade plaćene za uređivanje gradske građevinske zemljišta.

3. Vrijednost već izvedenih radova na izgradnji stambenog objekta na plaču, što utvrđuje komisija za obračun porезa na promet nepokretnosti i prava.

4. Kredit organizacije udruženog rada ili druge samoupravne organizacije i zajednice za rješavanje stambenog pitanja.

5. Sopstvena novčana средства (gotovina), čija se visina utvrđuje na начин propisan Uputstvom za spровođenje Odлуke o uslovima i начину одobravanja kredita građanima za otklačavanje posledica katastrofalnog zemljotresa.

П. Г.

Брајићи обнављају огњишта

Прије тачно годину дана писали смо из овог устаничког подловћенског села о томе како се његови малобројни становници, послије разорне стихије која је до темеља срушила домове, цркве и тешко оштетила древне зидине Космача, ујурбано спремају да дочекају зиму. Писали смо о Иву Јовичићу, Вукту Клању, Марку и Жмуру Стојановићу, Данилу Пејаковићу, Стани Мартиновићу, Анту и Божу Дапчевићу, Милу Иванчевићу, Блажку Поповићу и другима, који су остали вјерни селу и које ни безкућство није могло натjerati da ga напусте. Тога септембра, године коју нерадо спомињем, Брајићи су тужно изгледали: шатори, приколице и по која на брзину склепана барака били су једини склоништа за чељад. Земља је подрхтавала, а небом су се ковитали тмурни облаци пуни кише. Студени сјеверац, који се баш ту изнад брајићких врлети зачиње, из дана у дан бивао је хладнији и наговештавао рани долазак зиме. А зима је у Брајићима, и у нормалним приликама, оштра и дуга. Све то стварало је утисак да се природа завјерила против ових напађених људи. Али, они су одолијевали невољама које су их снашле. Ни за тренутак нијесу помишљали да напусте село и потраже склониште негде по Приморју, где је и клима блажа и смјештај удобнији. Упорни, као да пркосе природи, неуморно су радили даноноћно, да би претекли зиму и скрпили какав-такав кров над главом. И, захваљујуји својој упорности и помоћи заједнице, успјели су.

ДРУГАЧИЈА СЛИКА

Данас, септембра 1980. године, Брајићи пружају сасвим другачију слику. За само годину дана подигнуто је 11 нових и обновљено исто толико старих дома. Већ су ударени темељи или је у припреми градња још десетак кућа. Прошлог пролећа и овог лета у Брајићима су никле и прве викендице. Њих граде људи из унутрашњости који овде намјеравају проводити годишњи одмор или повремено боравити по преворуци љекара због специфичне климе овога места. Наиме, село се налази на надморској висини од 750 до 800 метара и захвата простор на коме се сукобљавају планинска и приморска клима. Код места званог Пирамида ове дубе климе се, на разгоју од стотинак метара нагло разлучују, што представља природни феномен и има благотворно дејство на неке болести дисајних органа.

У Брајићима овог септембра на сваком кораку се осјећа живот. Ту су и два значајна грађевинска погона — селарација шљунка Комуналног предузећа из Будве и асфалтна база Грађевинског предузећа „Партизански пут“, које мјештани називају фабрикама шљунка и асфлата.

— Са овим „фабрикама“ нијесмо презадовољни — каже нам Томо Мартиновић, предсједник Мјесне заједнице Бечићи — јер оне нам причињавају највећи проблем због загађивања ваздуха и простора. Уколико се до сљедећег лета нешто не предузме да се смање прашина и гасови који штетно утичу на биљни и животијски свет, а посебно на здравље људи који ту живе, Мјесна заједница ће морати да забрани даљи рад ових погона и поред тога што смо свјесни њиховог значаја у условима обнове и изградње будуванске привреде. Но, надамо се да до тога неће доћи, јер су у том смислу већ већи разговори и дата обећања.

НОСТАЛГИЈА ЗА РОДНИМ КРАЈЕМ

Нешто што посебно радује старије људе у Брајићима то је жеља младих да обнављају стара огњишта. Посљедњих година у Брајићима су се сријетали само старци, а сада се све чешће виђа и по који млађи човјек. Недјељко Дапчевић, Владо Стојановић, Митар Мартиновић и Јоко Јовићић већ су ударили темеље нових или почeli обнову старих огњишта. Носталгија за родни крајем натјerala је и многе колонисте, или њихове потомке, из Срема, Баната и Бачке да се врате у родне Брајиће. Прве кораке у том правцу направили су Шћепанчевићи — Ђуро, Блажко и Душан, Нико Клањ, Пере и Душан Стојановић..

Сходно напорима за обнову села покреће се акција да се каптирају неки извори, у првом реду да се Андриинска вода уведе у домове, а то је неопходно и за потребе градње.

— Брајићки атар — прича нам Томо Мартиновић — врlo је погодан за сточарење. Некада су паšnjaci Сеоца, Мртвице, Уништа, Оће и Брајићке планине била прекривена хиљадама грла ситне и крупне стоке. На овом подручју налазе се бројни непресушни извори који су били опремљени дрвеним коритима што су служила за појење стоке. Данас више од корита нема ни трага, а извори су обрасли у жбуње, тако да им се не може ни прићи.

У Брајићима постоје изванредни услови и за гајење по врћа, нарочито кромпира и купуса. Надалеко је познат гла вати брајићки купус. Било је разговора и о кооперацији између мјештана и Пољопривредног добра „Бока“ за производњу купуса, али се на томестало.

— Можда ће ове стимултивне мјере које се предузимају на плану развоја пољопривреде некога и подстаки да се посвети сточарству и пољопривреди — каже Томо Мартиновић. — Стари су одавно рекли — где нема пута и воде, нема ни живота. Наше село има и магистралу, преко 20 извора, уз то и добру трофазну струју, и само треба воље за рад и љубави према селу, па ће све кренути на боље.

В. С.

ТАКОЗВАНЕ МАЛЕ СТВАРИ

Ледина која загорчава живот

Прије неколико година — гласила би прва прича — у јеку изградње приватних и зграда у друштвеној својини остало је „парче“ ледине поред стамбене зграде „С-70“, тржног центра и куће Јуба Бојковића, или још одређеније — испред старе раскрнице за Котор. У прво вријеме говорило се да се на тој ледини предвиђа градња два је приватне куће, или, ипак, one нису подигнуте. То је било добро дошло дјеци, нарочито оној из неколико сусједних стамбених зграда (све оне заједно немају ни једног квадратног метра простора предвиђеног за дјецу!), која су по ваковијетни дан проводила играјући се на овом плацу, иако доста неуређеном и, ради тога, прилично неподесном за игру.

Гледајући свакодневно бе забиркоје играње дјеце на по менутој ледини др Блажко Злопаша и дипломирани инжењер Војо Медиговић дошли су скоро истовремено на идеју коју су одмак прихватили и други станари зграде „С-70“, да би овом плацу, с обзиром да у Будви не постоји простор који би искључио користила дјеца за игру, требало промијенити првобитну намјену и претворити га макар у парче зелене површине, у неку врсту парка, односно у кутак за игру и за баву дјече.

Са овом идејом, колико намамо, била је упозната Мјесна заједница Будва I и надлежна служба Скупштине општине, које су, према ријечи мајора, др Злопаше, даље (Мјесна заједница Будва I, чак, у писменој форми) сагласност да се ледина о којој је ријеч одређује за дјечју намјену.

ПРИЧА ДРУГА

Десило се 15. априла прошле године што се десило и, нормално, прекинуло акцију о намјени ове ледине. За свега неколико дана послиje 15-aprilske несреће, на овом простору подигнуто је неколико шатора, у којима се мјесецима живјело. Нешто касније никло је на њему и мало насеље приколица, купљених и овде дотежаних, из нуде и неволе — требало је имати какав-такав кров над главом.

ПРИЧА ТРЕЋА

На почетку овогодишње туристичке сезоне, због тога што су сви привремени становници са овог плаца уселили у своје и друге станове, ледина је поново била празна и, опет, без одређене намјене. Међутим, у јеку туристичке сезоне, окавак „статус“ овог простора (читај:ничијег простора), коришћен је у разноразне сврхе. Преко њега се дивље улазило возилима с магистрале на улицу пред тржног

ИЗ РАДА ОПШТИНСКОГ ОДБОРА СУБНОР

Преко 630 лица преšlo кроз затворе и логоре

На недавној сједници Комисије за бивше политичке затворенике, интернире и депортире (предсједавала Иванцица Лалић) констатовано је да је с подручја наше општине у току II свјетског рата кроз логоре и затворе прошло око 630 лица. Тридесетак их је преšlo Албаније и Италије стигло до Матхахузена, Аушвица, Цигенхајма, Бухенвалда и од логора на Рајни до Нарвика на сјеверу. Нешто преško 80 их је тамновало у каза матема и логорима Италије — од Калабрије до Венеције, а исто толико их је прошло кроз логоре у Албанији.

Сви остали били су по затворима и логорима у нашој и сусједним општинама (Будва, Петровац, Свети Стефан, Брајићи, Кулачи, Тудоровићи, затим у Бару, Вирпазару, Бечелима, Цетињу и Котору, да би се највећи број задржао на Мамули).

С обзиром да списак није потпуни, одлучено је да се до пуни лицима, која још нијесу евидентирана, а живе на територији наше општине. Зато се апелује на све политичке затворенике, интернире и депортире да податке када су и где затворени, односно интернирани, и коли-

ко су времена провели у затворима или логорима, доставе Општинском одбору СУБНОР-а — Комисији за бивше политичке затворенике, интернире и депортире.

Такође је ријешено да се успостави међуопштинска сарадња (Котор, Тиват, Бар, Цетиње) и ради што успјешнијег комплетирања историјског грађе о догађајима, мјестима и личностима из логора и затвора, како би се та грађа могла објављивати у листовима и публикацијама.

ИЗЛОЖБА О ГРАЂЕВИНАРСТВУ

У једној од хала Јадранског сајма, крајем септембра отворена је велика изложба под називом „Грађевинарство, материјали и опрема“. Своје производе изложило је око 150 радних организација из свих наших република и покрајина. Како су нас обавијестили на Сајму, циљ ове изложбе је да се радни колективи из наше земље, који обавијају на пострадало подручје Црногорског приморја, и приватници, који обавијају и граде своје домаћине могу на најнепосреднији начин упознати са достигнућима производија грађевинског материјала и опреме, и да ту на личу мјеста могу склопити уговоре о куповини потребне robe.

ЛИСМА ЧИТАЛАЦА

Код хељба — без хељба

Наши пекари пеке хељб за подручја многих општина наше Републике, али радним даном, а нарочито недељом, за нашу општину нема доволно хељба.

Не кажем да је криз производија, већ молим од говорне послодавце да ми кажу: зашто, када по ми

дне дођемо с посла, у многим продавницама не можемо наћи парче хељба?

А недељом продавнице које се отварају у шест часова, у седам су без хељба! За кога пекара испеке и спреми толики хељб, када га потрошач не може, због незапитељности трговаца, добити?

О смећу је ријеч

Како да је Будва лепотица и да на свим европским ранг листама туризма држи видавно место. Све је у њој нај... нај... нај... Да, из хеликоптера или авиона, али када кренемо од Жуте греде, па до атара границе општине према Бару, сва љепота и све оно што је „нај“ губи се наслагама — смећа!

Увели смо кесе, велике и мале, скупе и јефтине, придржавамо се одлуке о изношењу смећа у одређеној вријеменској одређеној датуму. Како нас имају и увече, уочи дана одређеног за изношење смећа, изнесемо кесе, десетина гладких паса и мачака „учине своје“, и ујутру, уместо запакованих кеса, освани гомила разбациданог ћубрета. Ка млон дође, однесе завезане кесе, а оне расцијепане и разбацидане остану као „украс“ уместо зеленила и цвијећа испред многих капија и улазних врата.

Једног дана зауставим друга из Комуналног предузећа одговорног за одржавање чистоће и уплатам га зашто не покупе и разбацију смеће. Одговорио ми је да они купе саму везане кесе. Због оваквог резоновања гојд вам је прљав, а с мало више труда могли бисмо имати свуда ције и зеленило и оправдати

ДОКЛЕ ТАКО?

Једва смо дочекали супер маркет, и њему свака част. Дочекали смо и доста нових продавница, али за њих го не можемо да кажемо. Знајмо да је у Будви више од половине становништва у радионом односу, значи од 6 до 14 часова нико од запослених не може себи да дозволи толико времена да у граду пазари.

Редовно ујутро чујеш како су „дошли“ у Тргни центар уље, кафа, прашак, салате и други производи. Ваш фини, кажемо сви. Али, по-длана, кад пођемо да пазаримо, то ти разочарења! Продавачице, иначе увијек врло љубазне и услужне, одговарају да та роба у приградске продавнице није ко зна од када долазила и ко зна да ли ће уопште стићи.

Нико нам није крив што живимо у предграду и што наше продавнице нису на цијени као Тргни центар, да бисмо и ми могли, бар с вре- мене на вријеме, купити кафу, десерт и друге неопходне артикли.

Докле тако?

Вера Поповић

КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ ★ КУЛТУРА И ОБРАЗОВАЊЕ

МЕЂУНАРОДНИ СЕМИНАР О ОБНОВИ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ

На Црногорском приморју у прошлогодишњем земљотресу порушене су и тешко оштећено 1.642 споменика културе. Од тога броја 830 отпада на стамбене објекте, 623 су објекти сакралног карактера. Слиједе етнолошки и споменици народно-ослободилачког рата.

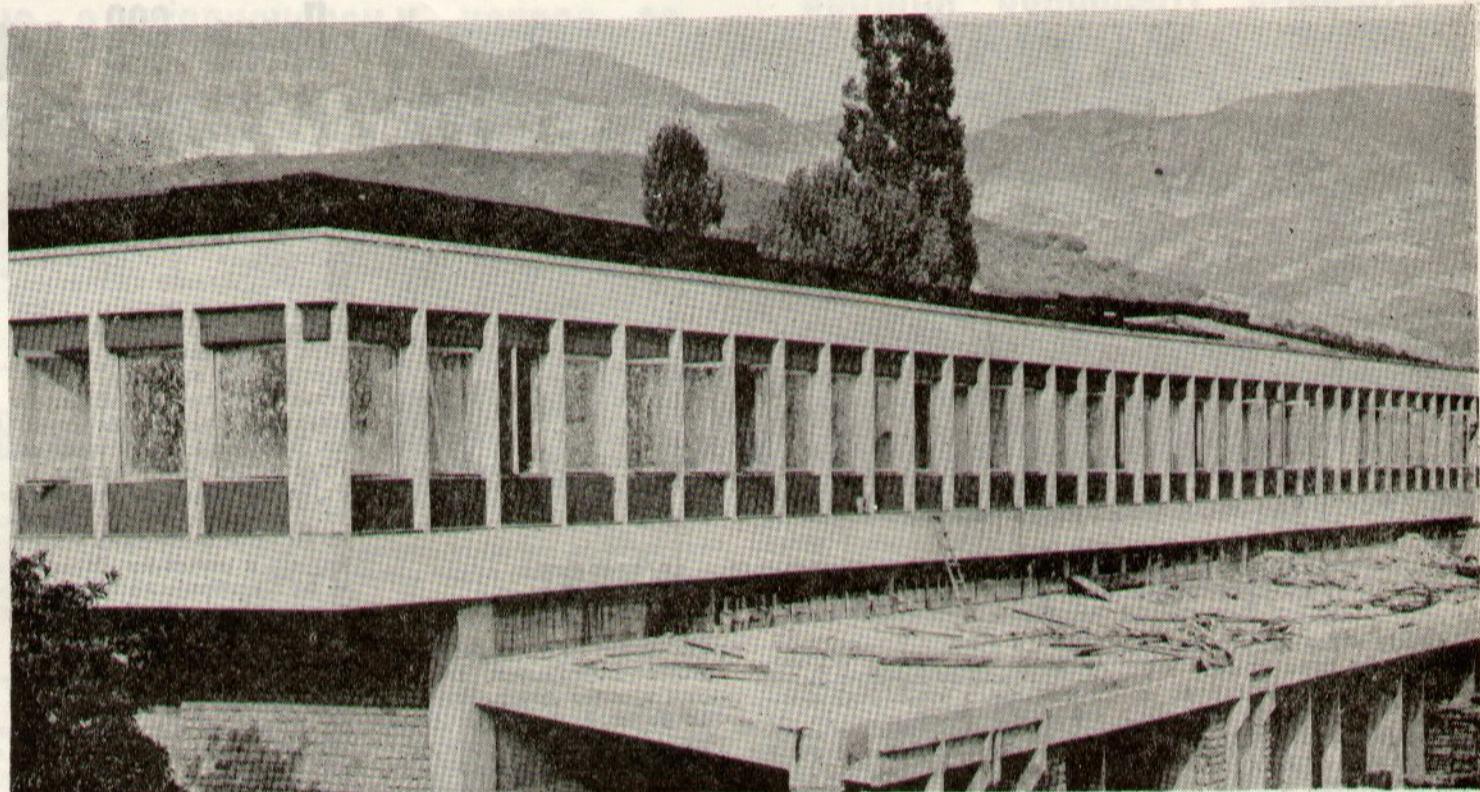
Ово је, између остalog, истакао Љубо Каписода, директор Завода за заштиту споменика културе СР Црне Горе, у уводном излагању на међународном семинару о заштити споменика културе који је, крајем прошлог и почетком овог мјесеца, одржан у Будви. У раду овог скупа учествовали су еминентни стручњаци из наше земље и остalog свијета, а организовали су га Међународни центар за заштиту споменика културе из Рима и Завод за заштиту споменика културе СР Црне Горе.

Тема овог значајног семинара била је „Конкретни прилози санацији и обнови споменика културе оштећених у прошлогодишњем земљотресу“. Историчари умјетности, археолози, конзерватори и други стручњаци поднијели су низ реферата и саопштења о томе каква је вриједност оштећених споменика, како прићи њиховој обнови и рестаурацији, односно како обезбиједити стручни кадар потребан за тако обиман и сложен посао.

О принципу рестаураторских радова, вриједности историјских грађевина, градском планирању, социјалним и економским аспектима и ревитализацији стarih урбаних језга, говорили су стручњаци Међународног центра А. Алва, Б. М. Филден и П. Фистер, а о стилско-хронолошкој анализи историјских грађевина и њиховој презентацији и историјско-умјетничким аспектима цркава са живописом наша познати стручњаци Мирко Ковачевић и Аника Сковраи. Јосип Јеловац, професор Архитектонског факултета у Загребу, који је дуже време на након земљотреса са својом екипом провео у Будви, говорио је о функцији градских зидина и њиховој санацији.

Интересантно је напоменути да су стручњаци, након теоретског дијела семинара, обишли терен и на лицу места се упознали с порушеним и оштећеним споменицима културе. Том приликом је група стручњака радила по један пројекат санације градске куће, палате и једне цркве.

С. Г.

Ускоро бољи услови за културно-забавни живот: Приводе се крају радови на санацији зграде „Зета филма“

Да жеље и планови не остану на папиру

Прошло је више од пет-шест година да се у програму рада Самоуправне интересне заједнице социјалне и дјечје заштите, изузев решавања проблема дјечијих вртића као објеката и бриге о дејци у предшколским установама, готово ни о чему другом није ни расправљало. Наравно, ово се односи само на опај дио дјечје, а не и социјалне заштите, где је све текло нормално устаљеним током.

На посљедњој сједници Извршног одбора Самоуправне интересне заједнице за социјалну и дјечју заштиту (12. августа) веома пријатно смо испитани када смо чули шта је Служба испланирала у окриву дјечје заштите (само да не остане на папиру). Све као у стара добра времена: ћачке кухиње, одмор и рекреација, слободни

терени за игру, чак, и продужени боравак у школи! Мислим да ником није пало на памет да ли би и ми могли, као неке друге општине, да обезбиједимо бесплатне уџбенике? Но, и за оно што је речено — толико смо се сблудили — да смо потпуно превидјели једну значајну ситицу — како немо успјети да све то и остваримо? А требало се и тога сјетити.

Јер, школска година је почела и, ама баш никаквог изгледа нема да дјеца добијају било какву ужину. Разлете се преко великог одмора када које, а какве им опасности пријете од саобраћаја — то је друга прича. За сада у неколикој згради, макако великој, изгледала, нема услова за припремање било каквог оброка. Велики дио трпезарије (али не и кухиње) користи „Зета филм“.

Преко 200 ученика Средњешколског центра учествоваће у „Школском часу 80“

Средњешколски центар из Будве већ три године учествује у „Политикипој“ акцији „Школски час“. Ове године очекује се најмасовније учешће, тј. јед 270 ученика Центра, учествоваће их више од 200.

Ова већ традиционална акција, која из године у годину привлачи све већ интересовање школа и ученика, добија широко друштвено признанје. Васпитно-образовни карактер „Школског часа“ посебно је наглашен, али не бити ријечи и о систему наставе у усмјереном образовању, педагошко-васпитној функцији родитеља, друштвеној и материјалном положају школа, посебним подвизима и експериментима у настави.

„Школски час 80“ почиње 20. октобра и траје до 21. новембра. У том периоду у Центру ће бити одржавани јавни школски часови с одређеним темама и друге манифестије које прате ову акцију.

Ученици и радни људи Центра очекују за остварење ове акције помоћ од друштвено-политичких и радних организација, јер се на овај начин утире путем којима се млади нараштај трајније и непосредније обавештава о збивајућима у нашеј земљи и свијету.

Бојана ПАПОВИЋ

УСПЉЕШАН ПОЧЕТАК СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Какви се све таленти могу откристи код наших ученика показала је другарица Светислава Брајак, професор српскохрватског језика, на првој смотри „Покази што знаји“. Иако није прошао ниједан мјесец дана од почетка школске године, ученици осмих разреда одушевили су своје наставнике и млађе другове изузетно успјелим и разноврсним програмом.

Поред квиза из математике, чула се њихова пјесма, музика, гусле, изврсно познавање наречја и жаргона, посебна способност имитирања, као и изванредна дикција најављивача да би им и по неки спикер од запада могао позавидјети.

Идеја другарице Брајак да се сваке посљедње суботе у мјесецу покажу резултати ради слободних активности, биће, бесумње, подстrek и за наставнике и за ученике.

Иваница ЛАЛИЋ

ЗА МЛАДЕЋЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ И ОСЕНЬ

УЗ 175-ГОДИШЊИЦУ СМРТИ ФРИДРИХА ШИЛЕРА

Осветник осрамоћеног човјечанства

Пред Гетеа и Хајнеа, један од највећих њемачких пјесника, Јохан Фридрих Шилер (1759—1805) припремао се прво за свештеника, а потом постао питомац војне академије, за вршио медицину и службовао као пуковски лекар. Овог даровитог човјека интересовала је и историја — био је једно времје професор историје на Универзитету у Јени, где је и одржао своју знамениту приступну бесједу „Што значи и каквим циљем се студира историја“. „Њу (историју) — рекао је он том приликом — неће заслијепити лажни сјај, неће је одувић предрасуда времена, јер она доживљава по сљедију судбину, свих ствари. Све што нестаје трајало је за ну подједнако кратко, она чува заслуживе маслинов вијенац, а разбија обелиск који је подигла сујета. Тиме што расклапа фини ме-

ханизам, помоћу кога нијема рука природе још од почетка свијета планске развија људске снаге и прецизно по казује шта је у сваком раздољу постигнуто на великом плану природе, испоставља историја право мјерило за срећу и заслугу које је владајућа заблуда у сваком стољећу на други начин кривотворила. Историја нас лијеви од претjeranog дивљења према ствари, од дјестињства чежње за прохујалим временима и, скрећући нам пажњу на властита добра, она нас ослобађа жеље за хвјаљеним Александровим и Аустовим временима“.

Љубав према књижевности надмашила је све остale Шилерове склоности. Писао је историјске драме, баладе, пјесме и есеје из области естетике.

У првим дјелима полазише су социјалне и политичке идеје. Сљедећи русови

Шилер

ске идеале, супротстављају грађанске врлине цинизму и покварености племства. Потом долази период у коме се истиче идеал достојанства и слободе људске личности, по буна против тираније.

Револуционарна драма „Разбојници“, „Спилетка и љубав“ — револт против владарске самовоље и побуна против тираније „Фиско“ — јесу младац Шилерова дјела која показују да се у Њемачкој почела будити политичка свијест, да је почeo бујати протест против политичког притиска. Али, тај протест није у Њемачкој узео облик широког покрета... Њемцима се слобода представљала прије као идеја него као израз одређеног друштвеног поретка.

Драма „Дон Карлос“ је прелаз од бурног младићког протesta ка објективнијим, мирнијим сагледавањима свијета у уметничком дјелу. Радња се одиграва на шпанском двору Филипа II. „Ја“ — каже Шилер — „узимам на себе да осветим осрамоћено човјечанство приказивањем инквизиције; изложићу на срамотни стуб сва њена сурова дјела“.

Страсна преданост идеји слободе живи у Шилеру непрекидно и оваплођује се у драми „Виљем Тел“. Слиједила је трилогија „Валентинијан“, па „Марија Стјуарт“, „Јованка Орлеанка“ и покушај обнове античке драме „Невјеста из Месине“.

ЗАНИМЉИВА МАТЕМАТИКА

123456789
987654321
123456789
987654321
+ 2
2222222222

Четири деветоцифрена броја: код првог и трећег цифре „растују“ од јединице, код другог и четвртог „падају“ од деветке. Када им се у сабирању дода двојка, тада збир има све same двојке!

Рукавица

Пред баштом својих лавова крути, очекујући окршај љути, краљ Франц сјео; око њега најближи трону, а кругом горе на балкону, лијепих дама вјенац се сплео.

И како прстом краље даде знак и отвори се заград јак, опрезним скоком, силан и здрав, изађе лав.

На кад мирно и охоло погледа около, зијевну и оком кресну и гријом тресну, па се протеже и леже.

И опет краљ даде знак. И број тада из других врата стријељајући оком, дивљији скоком, искочи тигар јак.

На кад лава позна јасно, заујала гласно, и репом страшно, дивљи друг, шину и махну уокруг, и језик црвен ко крв, исплази стре, и рези, пази, лава обилази, затим се уз рик грозни и дужи, на страну пружи.

И опет краљ даде знак. Из двоја врата, ко вихор љут, два леопарда, наједанпут, јурнуше, жедни борбе и прлијена свог,

Он их докопа у шапе јуначке, а лав тек рикну, пропе се вас,

КАЗАЛИ СУ...

ПРЕДАЈТЕ СЕ ОДМАХ!

ХИКМЕТ НАЗИМ: Ако вам је жена непријатељ, одмах дижите бијелу заставу!

ЛУЧНИК

АН ШАЛОМ: Угледате ли мушкица како клечи пред неком женом и моли за њену руку, одмах ћете помислити на камилу; то је једино створење које ће клекнути кад се на њега товаре најтежи товари.

ЖОРЖ КУРТЛЕН: Боље је и прокоцкati своју младост него не учинити с њом баш ништа.

НАЈМЛАДИ САРАДНИЦИ

Границар на стражи

Хладне јесење магле вјуку се кроз влажне пољане. Вјетар је разголитио дрвеће, стресао поље увеле листове. Планински врхови су већ утонули у модру хладноћу. Исто жбуње, дрвеће и потоци простиру се с оне стране. Огољеле гране дрвећа пукнутају у додиру с вјетром. Трзали се на сваки шум, тражиле тајну по руку у звијздуку вјетра. Притисне руку на цијев пушке, и хладан додир челика га умири. Мисли одлутују на раскошну свјетлост града у ноћи, освијетљене тргове, у блокопске сале. Зачује за трен брујање трамваја и уличну галаму.

На граници све је другачије. Границар другује с вјетром, пушкама, мецима, понекад ведрим планинским ноћима. Бди нацунулим градовима, чувајући у њима једну Санју која је данас први пут на писала ријеч армија, ватрогасца који вечерас дежура, двоје заљубљених који бојажљиво краду прве пољупце младости.

Сјети се топлог августоста

вског поподнева, мора и сунца. Види је на блиставој свјетlostи како излази из таласа као морска сирена. Милујући јој кошу, каже да ће је увијек војети. У мислима види њену уснулу главу и напућене усне.

Хладне капи кише враћају га у стварност. Осјети пријатељски додир руке по рамену и зачује: „Смје на!“. Лагано одлази према спаваоници, кратком сну и одмору. Јер, за неколико часова почине нови дан.

Мјаја Усанчевић

СТИЖЕ ЈЕСЕН

Љето полако иде
Сунце слабије грије
Ласте крену на југ
На далек пут.

Облаци небом плове
Сунце све више лове
Лишће опада са дрвећа
Све је мање цвећа

Пуне су кошаре воћа:
Јабука, крушака, грожђа
Маме зимници праве
За хладније дане.

Ана Митровић, IV3

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ?

Атмосфера планета

Према садашњем нашем знању, Сунце има девет великих планета. Строго узвешти, оне се међусобно доста разликују, али, уопште гледајући, међу њима стоје неке сличности. Формирају се групе планета: Земљина и Јупитерова. У првој групи су Меркур, Венера, Земља, Марс и вјероватно, најудаљенија — Плутон.

Јупитерову групу чине: Јупитер, Сатурн, Уран и Нептун. Тијела прве групе су патуљци према онима из друге групе. Густина је осјетно већа код прве него код друге групе. Јупитер и његови „следбеници“ брже се обрну око своје осе него други. Број сателита је осјетно већи код планета Јупитерове групе. Типичне су разлике и у унутрашњој структури и атмосferи.

Планете-цинови Јупитеровог типа имају дебелу и густу атмосферу, састављену од водоника и његових једињења (метан, амонијак). Планете Земља-ског типа или практично немају (као Меркур) или имају мању атмосферу, састављену од елемената азота, кисеоника, угљеника и њихових једињења.

Полазећи од ових сличности — које могу бити резултат услова при стварању тих планета — могли бисмо очекивати да Венера, Земља и Марс, као чланови исте групе, имају атмосферу истог састава. Таква очекивања, међутим, нису оправдана: гасовити омотачи Венере и Марса су међусобно слични, а различити су од Земљиног.

Око 97% Венерине атмосфере чини угљендиоксид, кисеоника има свега 0,1%, а азота негде око 2%. Састав Марсове атмосфере је веома сличан — готово у цјелисти је од угљендиоксида. Земљин ваздушни омотач има сасвим други састав: 78 одсто азота, и 21% кисеоника, док угљендиоксида има веома мало (0,03%). У атмосфери Марса има значајних количина водене паре.

Како објаснити ову разлику? Могли бисмо претпоставити да су Венера, Земља и Марс створени истовремено и из истог материјала, дакле и њихове атмосфере су у почетку биле истог састава. Могло се десити да су првобитне атмосфере изгубљене и накнадно створене ове садашње. Или: може се замислiti да су првобитне атмосфере биле пуне угљендиоксида, а да се Земљина накнадно измијенила. Али зашто?

Ако боље погледамо, угљендиоксида има на Земљи, али у другом облику. Стијене садрже елементе тог гаса. Било је да се замислiti да је жива материја на Земљи измијенила првобитни састав атмосфере.

Велико је питања одакле азота у атмосфери Земље, односно зашто га готово нема у атмосфери друге дјелице планете.

Ако прихватимо идеју да су живи бића измијенила Земљину атмосферу, тада се може претпоставити да би се то могло догодити и на другим планетама. Американац Саган мисли да ако бисмо убацили алге у Венерину атмосферу, за неколико стотина година оне би је измијениле тако да би ова планета била погодна за људско становље.

